

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2020
Α΄ ΦΑΣΗ

E_3.AΡλ2Α(α)

ΤΑΞΗ: Β΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ: ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ

Ημερομηνία: Τρίτη 7 Ιανουαρίου 2020
Διάρκεια Εξέτασης: 2 ώρες

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

A1.

1. Σωστό
2. Λάθος
3. Λάθος
4. Σωστό
5. Λάθος
6. Σωστό

A2. Ο Μαντίθεος φαίνεται ότι προσπαθεί να κερδίσει την εύνοια των βουλευτών στα παρακάτω σημεία του λόγου του:

- ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι περὶ αὐτῶν μόνων τῶν κατηγορημένων προσήκειν ἀπολογεῖσθαι, ἐν δὲ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι παντὸς τοῦ βίου λόγον διδόναι
- δέομαι οὖν ὑμῶν μετ’ εὐνοίας ἀκροάσασθαι μου
- ποιήσομαι δὲ τὴν ἀπολογίαν ὥς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων
- οὐσίας μοι οὐ πολλῆς καταλειφθείσης διὰ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς τοῦ πατρὸς καὶ τὰς τῆς πόλεως, δύο μὲν ἀδελφὰς ἐξέδωκα ἐπιδούς τριάκοντα μνᾶς ἑκατέρᾳ

B1. Ο θεσμός αυτός δεν ήταν καθόλου συνοπτική, αλλά μία εξονυχιστική διαδικασία. Η δοκιμασία στην οποία υποβάλλεται ο Μαντίθεος, όπως τονίζει και ο ίδιος, διαφέρει από τις άλλες δίκες, στις οποίες ο κατηγορούμενος οφείλει αποκλειστικά να ανασκευάσει τις εις βάρος του κατηγορίες. Σε αυτήν την

περίπτωση οφείλει ταυτόχρονα να ανασκευάσει το κατηγορητήριο και να αναφερθεί διεξοδικά στον προσωπικό και δημόσιο βίο του.

Η δοκιμασία δεν ήταν πάντοτε μια συνοπτική και τυπική διαδικασία, αλλά μπορούσε να είναι περισσότερο λεπτομερής και χρονοβόρα, γιατί μπορούσε να περιλάβει έναν ευρύτερο και εξονυχιστικότερο έλεγχο της προσωπικότητας του δοκιμαζομένου, με σκοπό να διαπιστωθεί αν ήταν άξιος του λειτουργήματος στο οποίο είχε αναδειχθεί.¹

- B2.** Ο Μαντίθεος, ως μεγαλύτερος αδελφός και αρχηγός του οίκου μετά τον θάνατο του πατέρα του, πάντρεψε τις δύο αδελφές του δίνοντας σε κάθε μία προίκα 30 μνων, αρκετά καλή σε σχέση με την περιουσία που κληρονόμησε. Μια συνήθης προίκα ανερχόταν στο ποσό των 30-40 μνων. Στην Αθήνα σπανιότατα γινόταν γάμος χωρίς προίκα. Ο πατέρας όμως ή ο αδελφός-προστάτης της νύφης δεν ήταν νομικά υποχρεωμένος να δώσει προίκα.²

Επιπλέον, ο ίδιος ισχυρίζεται ότι μοιράστηκε με τον αδελφό του την περιουσία που είχε απομείνει με τέτοιο τρόπο, ώστε να ομολογεί πως εκείνος διέθετε το μεγαλύτερο μερίδιο. Αν κάποιος πέθαινε αφήνοντας περισσότερους από έναν γνήσιους γιους, αυτοί κληρονομούσαν εξίσου όλη την περιουσία του πατέρα τους. Ο μεγαλύτερος γιος δεν είχε κανένα πλεονέκτημα απέναντι των άλλων. Η παραχώρηση μεγαλύτερου μεριδίου στον μικρότερο αδελφό αποτελεί δείγμα της αφιλοκέρδειας και της ανωτερότητας του Μαντίθεου.³

Η αναφορά του στον τρόπο με τον οποίο διαχειρίστηκε τις ιδιωτικές του υποθέσεις εξυπηρετεί στο να αυτοπροβληθεί ως ένας ενάρετος νέος, αφιλοκερδής, έντιμος και στοργικός αδερφός. Με τον τρόπο αυτόν καλύπτει ένα μέρος του θεσμού της δοκιμασίας, ο οποίος επέβαλλε να παρουσιάσει μία πλήρη εικόνα του εαυτού του, ώστε οι βουλευτές να σχηματίσουν σωστή γνώμη για το ποιόν του ως ανθρώπου.

¹βλ. σχολικό βιβλίο, Κωνσταντίνος Ι. Δάλκος Χρίστος Ι. Δάλκος Γεώργιος Π. Μανουσόπουλος Νικόλαος Ι. Μπονόβας Σπυρίδων Α. Παργινός, Ρητορικά κείμενα Β' Λυκείου, σελ. 97

²βλ. σχολικό βιβλίο, Κωνσταντίνος Ι. Δάλκος Χρίστος Ι. Δάλκος Γεώργιος Π. Μανουσόπουλος Νικόλαος Ι. Μπονόβας Σπυρίδων Α. Παργινός, Ρητορικά κείμενα Β' Λυκείου, σελ. 97

³βλ. σχολικό βιβλίο, Κωνσταντίνος Ι. Δάλκος Χρίστος Ι. Δάλκος Γεώργιος Π. Μανουσόπουλος Νικόλαος Ι. Μπονόβας Σπυρίδων Α. Παργινός, Ρητορικά κείμενα Β' Λυκείου, σελ. 97

B3.

1. Συμβουλευτικοί
2. ο Άρειος Πάγος
3. Ισοκράτης
4. ο Γοργίας ο Λεοντίνος
5. λογογράφος
6. προοίμιο
7. η Πίστις
8. ενθυμήματα
9. Τ(ε)ισίας
10. ηθοποιία

B4.

- **αίτια : κατηγορία.**
Με προσέβαλε για **αιτίες** άσχετες με το θέμα.
- **οὐσία : περιουσία.**
Η **ουσία** της μελέτης δεν είναι η επιτυχία σε εξετάσεις, αλλά η προσωπική βελτίωση.
- **δοκιμασία : εξέταση υποψηφίων αιρετών ή κληρωτών αρχόντων.**
Πέρασε πολλές **δοκιμασίες** στη ζωή του λόγω φτώχειας και ατυχίας.
- **ἔγκλημα : παράπονο.**
Καταδικάστηκε σε ισόβια κάθειρξη, επειδή διέπραξε ένα ειδεχθές **έγκλημα**.
- **ἐπιεικεία : κοσμιότητα.**
Αν και δεν έγραψε επαρκώς στο διαγώνισμα, ο καθηγητής του τον βαθμολόγησε με **επιείκεια**.

B5.

Ο Μαντίθεος στον λόγο του, αφού ανακεφαλαιώνει τα στοιχεία που αφορούν στις οικογενειακές του υποχρεώσεις, θέλοντας να δείξει ότι ακόμα και σε αυτές στάθηκε επάξια «**καὶ τὰ μὲν ἴδια οὕτως διώκηκα**», δηλώνει ότι θα μιλήσει για τη συμπεριφορά του στα κοινά «**περὶ δὲ τῶν κοινῶν μοι μέγιστον ἡγοῦμαι τεκμήριον εἶναι τῆς ἐμῆς ἐπιεικειᾶς**». Τοποθετείται εύστοχα, καθώς γνωρίζει ότι η αναφορά στη συμμετοχή του στα κοινά απαιτείται από τη δοκιμασία, ώστε να επικυρωθεί η εκλογή του ως βουλευτής και όχι τα *ἴδια*.

Σύμφωνα με το κείμενο, η στάση του αθηναίου πολίτη αξιολογούνταν ως έντιμη και κοσμία με βασικότερο κριτήριο τη στάση του απέναντι στα κοινά

ζητήματα της πόλης. Αυτά αφορούσαν κυρίως την υπεύθυνη συμμετοχή του ατόμου στην πολιτική ζωή του τόπου του, σε εκστρατείες, στην περιφρούρηση οχυρών θέσεων προς υπεράσπιση της πόλης του, τη συνέπειά του στις φορολογικές του υποχρεώσεις καθώς και τη διατήρηση του ήθους του στις κοινωνικές του συναναστροφές. Ο Μαντίθεος λοιπόν, προκειμένου να ενισχύσει τη θέση του ως έντιμου πολίτη και να επιδείξει την κοσμιότητά του, αναφέρεται με τη μέθοδο «εκ του αντιθέτου» στους εύπορους νέους της εποχής του που περνούσαν τον καιρό τους στα σκιραφεία ή κυβευτήρια παίζοντας ζάρια, και στα καπηλειά, μέρη που θεωρούνταν τόποι διαφθοράς, διότι σύχναζαν κοινές γυναίκες⁴ **«τῶν νεωτέρων ὅσοι περὶ κύβους ἢ πότους ἢ [περὶ] τὰς τοιαύτας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβάς ποιούμενοι»**. Με τον τρόπο αυτόν, προβάλλει τη διαφορά ήθους ανάμεσα σε αυτόν και σε όσους συγκαταλέγονται στους ανωτέρω αργόσχολους νέους **«πάντας αὐτοὺς ὄψεσθέ μοι διαφόρους ὄντας, καὶ πλεῖστα τούτους περὶ ἐμοῦ λογοποιοῦντας καὶ ψευδομένους»**, οι οποίοι τον συγκοφαντούν, αφού ο ίδιος ως ενάρετος πολίτης δεν επιλέγει να τους συναγαστραφεί, θεωρώντας τη συμπεριφορά τους ανάξια λόγου και κάποιες φορές φθαρτική.

Την αντίληψη ότι μόνο ο άνθρωπος που μετέχει ενεργά στην πολιτική κοινωνία του τόπου του θεωρείται πολίτης αυτής της πόλης επιβεβαιώνει και το μεταφρασμένο απόσπασμα από τον *Επιτάφιο* του Περικλή. Πιο συγκεκριμένα, αναφέρει ο Θουκυδίδης ότι το να ασχολούνται οι άνθρωποι και με τις ιδιωτικές τους υποθέσεις δεν τους απομακρύνει από την ευθύνη που έχουν προς την πόλη τους **«Εἰς τὴν πόλιν μας, ἄλλωστε, ἐκεῖνοι που ἐπιμελοῦνται τὰς προσωπικὰς τῶν υποθέσεις δεν ἀμελοῦν διὰ τοῦτο τὰς δημοσίας, καὶ μολονότι ἄλλοι μὲν εἶναι ἀπησχολημένοι εἰς τοῦτο, ἄλλοι δὲ εἰς ἐκεῖνο τὸ ἐπιτήδευμα, ὅλοι ἐννοοῦν ἐπαρκῶς τὰ πολιτικὰ πράγματα»**. Αντίθετα, η μη συμμετοχή του ανθρώπου στα πολιτικά ζητήματα του τόπου του, η πολιτική απραγμοσύνη του, τον καθιστά αδιάφορο και κοινωνικά άχρηστο, αφού δε φροντίζει να καλλιεργήσει μέσα του την πολιτική και κοινωνική συνείδηση που θα τον αξιώσει πολίτη αυτού του τόπου **«διότι μόνοι ἡμεῖς ἐκεῖνον που δεν μετέχει εἰς αὐτὰ θεωροῦμεν ὄχι φιλήσυχον, ἀλλ' ἄχρηστον πολίτην»**.

Συνεπώς, το να ασχολείται κάποιος στην αρχαία Αθήνα με τις ιδιωτικές του υποθέσεις, παραγκωνίζοντας την κοινωνική και πολιτική ευθύνη που έχει προς την πόλη του δεν αποτελεί ιδιαίτερο χαρακτηριστικό, αντιθέτως του στερεί την αναγνώρισή του ως υπεύθυνου και ενεργού πολίτη.

4βλ. σχολικό βιβλίο, Κωνσταντίνος Ι. Δάλκος Χρίστος Ι. Δάλκος Γεώργιος Π. Μανουσόπουλος Νικόλαος Ι. Μπονόβας Σπυρίδων Α. Παργινός, Ρητορικά κείμενα Β' Λυκείου, σελ. 98

ΑΔΙΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

- Γ1 α.** Ο Καλλισθένης προξενούσε λύπη στους άλλους σοφιστές και κόλακες, επειδή από τη μία ασχολούνταν οι νέοι πρόθυμα μαζί του εξ' αιτίας της ευγλωττίας του, από την άλλη δεν ήταν λιγότερο αρεστός στους μεγαλύτερους του εξαιτίας του τρόπου ζωής του η οποία ήταν πειθαρχημένη και σεμνή και αυτάρκης και που επιβεβαίωνε το κίνητρο για το οποίο λέγεται ότι έφυγε από την πατρίδα του, ότι δηλαδή πήγε προς τον Αλέξανδρο προσπαθώντας φιλότιμα (:αγωνιζόμενος με ζήλο) να επαναφέρει τους εξόριστους πολίτες και να τους εγκαταστήσει ξανά στην πατρίδα.
- β.** Ο Καλλισθένης προκαλούσε δυσαρέσκεια στους σοφιστές και στους κόλακες («Τοὺς δ' ἄλλους σοφιστὰς καὶ κόλακας ὁ Καλλισθένης ἐλύπει») αρχικά γιατί ήταν αντικείμενο θαυμασμού από ανθρώπους μικρότερης και μεγαλύτερης ηλικίας. Οι νέοι ασχολούνταν μαζί του αρκετά, επειδή χειριζόταν καλά τὸν λόγο («σπουδαζόμενος μὲν ὑπὸ τῶν νέων διὰ τὸν λόγον»), ενώ οι πιο ηλικιωμένοι τον θαύμαζαν για τον γεμάτο τάξη, σεμνότητα και αυτάρκεια βίο του («οὐχ ἥττον δὲ τοῖς πρεσβυτέροις ἀρέσκων διὰ τὸν βίον, εὐτακτον ὄντα καὶ σεμνὸν καὶ αὐτάρκη»). Στη συνέχεια, πέρα από το ότι τον φθονούσαν εξαιτίας της δόξας του, τον κακολογούσαν χρησιμοποιώντας αφορμές που ο ίδιος ο Καλλισθένης τούς έδινε με το να αρνείται τις περισσότερες φορές να παρευρεθεί όπου τον καλούσαν. Αυτό φαίνεται στο χωρίο «φθονούμενος δὲ διὰ τὴν δόξαν, ἔστιν ἃ καὶ καθ' αὐτοῦ τοῖς διαβάλλουσι παρείχε, τάς τε κλήσεις τὰ πολλὰ δωθόμενος». Επιπρόσθετα, σύμφωνα με το ακόλουθο χωρίο: «ἐν τε τῷ συνείνει βαρύτητι καὶ σιωπῇ δοκῶν οὐκ ἐπαινεῖν οὐδ' ἀρέσκεσθαι τοῖς γινομένοις» ακόμα και όταν ήταν παρών σε κάποια συνάντηση, δημιουργούσε την εντύπωση στους υπόλοιπους παρευρισκόμενους πως δεν του άρεσαν όσα γίνονταν, αφού ήταν σοβαρός και σιωπηλός. Ακόμα και ο ίδιος ο Μέγας Αλέξανδρος, ορμώμενος από ανάλογες συμπεριφορές του Καλλισθένη, εξέφρασε αρνητικά συναισθήματα για εκείνον, λέγοντας ότι είναι σοφιστής, αλλά όχι σοφός για τον εαυτό του «ὥστε καὶ τὸν Ἀλέξανδρον εἰπεῖν ἐπ' αὐτῷ· μισῶ σοφιστήν, ὅστις οὐχ αὐτῷ σοφός». Τέλος, ο Πλούταρχος αναφέρεται σε ένα δείπνο που έγινε κάποτε με πολλούς προσκεκλημένους παρουσία του Καλλισθένη και του Μεγάλου Αλεξάνδρου, στο οποίο ο Καλλισθένης διέπρεψε ανάμεσα στους συνδαιτυμόνες χάρη στην ευγλωττία της πρόποσής του. Αυτό οδήγησε τον Αλέξανδρο να σχολιάσει, αναφερόμενος στον Καλλισθένη, πως εκείνος που ξεκινά τον λόγο του με ωραίο τρόπο, δεν είναι δύσκολο να μιλήσει και στη συνέχεια ωραία («εἰπεῖν οὖν τὸν

Ἀλέξανδρον ὅτι, κατ' Εὐριπίδην, τὸν λαβόντα τῶν λόγων καλὰς ἀφορμὰς οὐ μέγ' ἔργον εὖ λέγειν.»).

Γ2 α.

ὄντα: γένοιτο

καταγαγεῖν: καταγάγοι

παρεῖχε: παράσχοι

κελευσθεῖς: κελευσθείη

β.

τὴν δόξαν: τὰς δόξας

ᾧ: ὃ

αὐτοῦ: ἐαυτῶν (αὐτῶν) / σφῶν αὐτῶν

τὰς κλήσεις: τὴν κλήσιν

βαρύτητι: ταῖς βαρύτησι (ν)

σιωπῇ: ταῖς σιωπαῖς

Γ3 α.

i. εὐτακτον: κατηγορούμενο στο *βίον* από τη μετοχή *ὄντα*, (του συνδετικού ρήματος *εἰμί*).

ii. ἐπαινέσαι: αντικείμενο της μετοχής *κελευσθεῖς*, τελικό απαρέμφατο, (ταυτοπροσωπία).

iii. κελευσθεῖς: επιρρηματική χρονική μετοχή (προτερόχρονο), ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου, συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος *λέγεται*.

iv. τῶν λόγων: ονοματικός ετερόπτωτος προσδιορισμός, ως γενική αντικειμενική στη λέξη *ἀφορμὰς*.

β.

▪ **ὥστ' ἀνισταμένους κροτεῖν καὶ βάλλειν τοὺς στεφάνους ἐπ' αὐτόν:** Δευτερεύουσες επιρρηματικές συμπερασματικές (αποτελεσματικές) καταφατικές απαρεμφατικές προτάσεις που συνδέονται παρατακτικά με

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2020
Α΄ ΦΑΣΗ

E_3.ΑΡΛ2Α(α)

τον συμπλεκτικό σύνδεσμο *καί*, λειτουργούν ως επιρρηματικοί προσδιορισμοί του αποτελέσματος, δηλώνουν αποτέλεσμα ενδεχόμενο, υποκειμενικό στο *εύροῃσαι*.

- **ὅτι, κατ' Εὐριπίδην, τὸν λαβόντα τῶν λόγων καλὰς ἀφορμὰς οὐ μέγ' ἔργον εὖ λέγειν.:** Δευτερεύουσα ονοματική ειδική αποφατική πρόταση, λειτουργεί ως αντικείμενο στο απαρέμφατο *εἰπεῖν*.

